

Tekintettel arra, hogy október utolsó hetében Magyarországon több, a francia-magyar kulturális közeledés ügyét szolgáló manifesztáció lesz és ezeken a francia kultúrpolitika több vezető személyisége (többek között Joxe államtanácsos, a francia külügyminisztérium kulturális osztályának vezetője és Aurélien Sauvageot,¹ a keleti nyelvek főiskolájának tanára) fog részt venni, kívánatos volna, hogy a magyar-francia kultúregyezmény aláírása lehetőleg ugyanakkor történjen meg Budapesten. Információim szerint francia részről is időszerűnek tartják a kultúregyezmény aláírását. Amennyiben a budapesti francia követ a kultúregyezmény magyar részről jóváhagyott szövegét néhány napon belül Budapesten megkaphatná, úgy a budapesti francia követ október 25-ig kétségtelenül megszerezhetné a francia külügyminisztérium meghatalmazását a kultúregyezmény aláírására.

MOL XIX-J-30-a 22. doboz (egykorú másolat)

¹ Aurélien Sauvageot a párizsi főiskolán a finnugor nyelvek tanára, évekig lektor volt a budapesti egyetemen, innen barátsága a magyar kulturális és tudományos élet számos szereplőjével. Ő készítette az első francia-magyar nagyszótárt, sokat fordított magyarról franciára. Károlyi követsége idején mint a francia rádió magyar adásának vezetője jó kapcsolatban volt a követséggel.

336. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. október 4.)

Mikes Imre hírlapíró, aki Auer Pál távozásáig a magyar követség bulletinjét szerkesztette, Auer Pállal egyidejűleg azonban beszüntette működését, egy hónappal ezelőtt kezdte szabálytalan időközökben „Nyugati Hírnök” című bulletinjét a franciaországi magyarok egy részéhez szétküldeni. Információim szerint, melyek még megerősítésre szorulnak, Mikes Imre közel 100 000 frankos havi budget-vel dolgozik. Ugyanezen információim szerint mind finansziális, mind politikai szempontból Nemestóthy Dénes volt követségi tanácsos irányítását követi.

Tekintettel arra, hogy a bulletin csupán néhány száz ember kapja és azt zárt borítékban, levélként küldik szét, újságpavilonokban pedig árusításra nem kerül, nem lehet arról beszélni, hogy Mikes Imre bulletinje komolyabb hatással volna a nyugat-európai magyar közvéleményre. A francia közvéleményre való hatása pedig egyenlő a nullával, mint azt Basdevant sous-directeur,¹ a francia külügyminisztérium sajtóosztályának jelenlegi vezetője a napokban a követség tagjai előtt kijelentette.

Informálódtam a francia sajtórendészeti szabályok és gyakorlatok iránt is, és azt az információt kaptam, hogy mindaddig, amíg a bulletin levélként küldik szét és utcán nem árusítják, a francia sajtórendészeti hatóságok ellene eljárni nem fognak. Kilátásba helyezte azonban, hogy Mikes Imrét francia hivatalos oldalról figyelmeztetni fogják, hogy működése, amely zavarja Franciaország és Magyarország baráti viszonyát, nem szimpatikus a francia hatóságok előtt. Ez a figyelmeztetés azonban csak tanács formájában történhetik meg, más eljárás a francia hatóságoktól a jelen körülmények között nem várható.

Közölhetem egyébként Miniszter Úrral, hogy a Mikes-féle bulletin esetleges hatásának ellensúlyozása érdekében a franciaországi magyarok körében társadalmi akció indult meg, amelynek az a célja, hogy a magyar kolónia legkiválóbb képviselői a nyilvánosság előtt ítélik el a magyar emigráció antidemokratikus tevékenységét és hírverését. Ennek az akciónak előkészítését szolgálja 2 közlemény, amelyek a párizsi demokratikus

magyarok hetilapjában, a Magyar Szemlében és a magyar követség magyar nyelvű bulletinjében jelentek meg az elmúlt napokban.

MOL XIX-J-30-a 22. doboz (egykorú másolat)

¹ Aligazgató (francia).

337. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1947. október 4.)

Tisztelettel jelentem Miniszter Úrnak, hogy a Sorbonne-on felállítandó magyar intézet és a Sorbonne keretében megszervezendő magyar nyelvi és irodalmi oktatás kérdése információim szerint jó mederben halad.¹ A párizsi egyetem tanácsa eddig azért nem tudta magát elhatározni, hogy ebben a kérdésben a magyar kéréseknek megfelelően döntsön, mert a professzorok egy része abban a hiszemben, hogy egy, a magyar állam költségén felállítandó tanszékről van szó, ellenezte annak felállítását azzal az érveléssel, hogy a tanszék szükségképp politikai propaganda eszközévé válna. Úgy magam, mint munkatársaim, valamint francia barátaim az utóbbi hetekben mindent elkövettek, hogy az illetékes francia tényezőket ennek a felfogásnak helytelenségéről meggyőzzék.

Információim szerint Joxe államtanácsos, a francia Külügyminisztérium kulturális osztályának directeur généralja magáévá tette azt a felfogást, hogy egy ilyen magyar intézet felállítása és a magyar oktatás megkezdése időszerű, tekintve, hogy a magyar kormány is mindent megtett a budapesti francia intézet felállítása érdekében, és francia-magyar kulturális egyezmény aláírása is esedékes, amely kultúregyezmény szelleme megkívánja, hogy francia oldalról is előmozdítsák a magyar szellem megismerését Franciaországban. Joxe tudomásom szerint a Sorbonne bölcsészkar dékánjával, Cholley-val is érintkezésbe lépett, és felkérte őt arra, hogy a francia Külügyminisztérium óhajának megfelelően szorgalmazza az egyetem tanácsának pozitív döntését. Ezt a lépést Joxe azután tette, hogy én Teitgen külügyminiszter-helyettesnél szóban és írásban szorgalmaztam az ügy elintézését.

Hogy a kérdést egy újabb lépéssel vigyem előre, október 2-ára meghívtam magamhoz Joxe államtanácsost, helyettesét, Baillou igazgatót, Cholley dékánt, Aurélien Sauvageot professzort és Warnier Raymondot, a budapesti francia intézet igazgatóját. A fogadás keretében rövid beszédben értesítettem Aurélien Sauvageot-t arról, hogy a budapesti egyetem díszdoktorrá kívánja őt avatni.² Beszédemben rátértem a francia-magyar kulturális közeledés aktualitására. Beszédemre Sauvageot professzoron kívül Joxe államtanácsos is válaszolt. Utóbbi beszédében kijelentette, hogy a francia kormány viszonozni kívánja azt a támogatást, amelyet R. Warnier élvezett a budapesti francia intézet felállításával kapcsolatban.

Joxe államtanácsos kijelentette azt is, hogy az október végén esedékes díszdoktorrá avatási ünnepélyre, valamint a budapesti francia intézet megnyitására személyesen Budapestre utazik.³

Ezek után komoly remény van arra, hogy a Sorbonne tanácsa kedvező döntést fog hozni az intézet és a tanszék ügyében. Természetesen esetleges késleltető akadályokkal még mindig számolni kell.⁴

MOL XIX-J-1-k 33. doboz (eredeti). Közli: Dokumentumok Magyarország nemzetközi kulturális kapcsolatainak történetéből 1945-48. Szerk.: Gönyei Antal. Budapest, 1988. 296-297.